

Kyrö.

Näytenumero 1. – 2.6.1899.

Ulkomaalta.

Sitä ja tätä Amerikasta.

Waukeganissa, Ill. toukok. 15 p. 1899.

Arw. Pohjalaisen lukijat!

Oltuani jo kolme kuukautta vaiti, esiinnyn taas muutamalla rivillä Pohjalaisen palstoilla. Mitään jännittäviä uutisia en tiedä täältä kertoa, mutta onhan tuota aina jotakin mainittavaa.

Täällä on jo huhtikuun alkupäivistä ollut erittäin lämmin. Saman kuun lopulla oli monta niin sietämättömän helteistä päivää, ett'en muista Suomessa sydänkesälläkään olleen semmoista kuumuutta. Wähintäinkin 30 pykälää lämpöä olisi Celsiuksen lämpömittari silloin osottanut, jos täällä semmoista olisi. Täällä käytetään näet yksinomaan Fahrenheitin lämpömittaria, joka on vähän mutkaisempi.

Aurinko on täällä sydänpäivällä nyt jo niin korkealla, ett'ei se Suomessa koskaan sinne asti pääse, ja kuumuus tuntuukin ”lumisen Pohjolan” asukkaasta oikein tuskalliselta.

Kasvikunta on täydessä vihannuudessaan. Hedelmäpuut kukkivat ja levittävät suloista tuoksua ympäristöön. Kaikemmoisia keittiökasviksia on jo tämän kuun alusta ollut myytävänä kaupungin ruokatavaramyymälöissä. Kauppatoria ei, kuten jo ennen olen maininnut, ole tässä maassa ensinkään; kaikki tavarat ostetaan myymälöistä.

Kotieläimet ovat täällä melkein samat kuin Suomessa, ottamatta lukuun muulia, jota käytetään vetojuhtana melkein yhtä yleiseen kuin hevostakin. Koska ne kumminkin ovat verrattain heikompia vetäjiä kuin hevoset, valjastetaan ne aina parittain kuorman eteen. Muuten ei täällä vetojuhdalla ole läheskään sitä merkitystä kuin meidän maassa. Hevosella ajaminen on täällä enemmän urheilua kuin tositarpeen vaatimaa. Maantiet, jos semmoisista voi puhua, ovat äärettömän kehoja, muistuttaen huonossa kunnossa olevia kyläkunnan metsäteitä meidän maassa. Mistään maantientarkastuksesta ei ole puhuttakaan. Näitä tämmöisiä teitä, jotka ulottuvat kappaleen matkan päähän kaupungista, käyt-

Sitä ja tätä Amerikasta.

Waukeganissa, Ill. toukok. 15 p. 1899.

Arw. Pohjalaisen lukijat!

Oltuani jo kolme kuukautta vaiti, esiinnyn taas muutamalla rivillä Pohjalaisen palstoilla. Mitään jännittäviä uutisia en tiedä täältä kertoa, mutta onhan tuota aina jotakin mainittavaa.

Täällä on jo huhtikuun alkupäivistä ollut erittäin lämmin. Saman kuun lopulla oli monta niin sietämättömän helteistä päivää, ett'en muista Suomessa sydänkesälläkään olleen semmoista kuumuutta. Wähintäinkin 30 pykälää lämpöä olisi Celsiuksen lämpömittari silloin osottanut, jos täällä semmoista olisi. Täällä käytetään näet yksinomaan Fahrenheitin lämpömittaria, joka on vähän mutkaisempi.

Aurinko on täällä sydänpäivällä nyt jo niin korkealla, ett'ei se Suomessa koskaan sinne asti pääse, ja kuumuus tuntuukin ”lumisen Pohjolan” asukkaasta oikein tuskalliselta.

tävätkin ainoastaan lähellä asuvat maanviljelijät, jotka silloin tällöin tuovat juurikasveja kaupunkiin myytäväksi. Ajopelitkin ovat kuorman ja liikkeen mukaiset. Nelipyöräisiä rattaita käytetään, ja ne ovat kovin heikkotekoisia. Takapuolella on nahkakuomi, joka on omiaan suojelemaan ajajaa auringon polttavilta säteiltä.

Rautateitä risteilee Amerikassa tuhkatieheään ja ne juuri ovat tässä maassa vallitsevan kuumeentapaisen liikkeen välittäjinä. Täällä ei ole yhtään niin vähäpätöistä kaupunkia, joka olisi osaton rautatiestä. Täysi tehtävänsä näkyynkin näillä liikenteen välittäjillä olevan. Vaikka sekä matkustaja- että tavarajunia kulkee lakkaamatta edestakaisin, näyttää tungos aina vaan lisääntyvän.

Rautatieliikkeestä puhuessani en voi olla mainitsematta erästä hyvin yleistä, piintynyttä väärinkäytöstä. Tarkoitan tuota niin sanottua ”pommikyytiä”. Kun miehiä siirtyy kaupungista toiseen hakemaan parempaa työansiota, niin monikaan ei suvaitse lunastaa matkalippua, vaan ryömii tyhjiin tavaravaunuun tai katolle. Täällä ei lukita tavaravaunujen ovia, ja kun juna suuremmilla asemilla pysähtyy tai hiljentää vauhtiaan, niin miehiä hyppii vaunuihin, toiset kiipeävät katolle. Olen kuullut monen suomalaisenkin kerskaavan, että on ajanut Newyorkista San Franciskoon senttiäkään maksamatta. Ei siinäkään kyllä, että tavarajunalla näin vapaasti ajaa huristellaan. Olen omin silmin nähnyt miehiä loikovan matkustajajunankin vaunujen katoilla. Vaunun katolle pääseminen on muuten kovin helppo, sillä seinässä on rauta astuimet. Niitä tosin ei ole laitettu vapaamatkustajain mukavuudeksi, vaan jarrumiestä vasten, joka aina seisoo vaunun katolla. Jarru on niin laitettu, että se ulottuu melkoisen matkan kattoa ylemmäksi. Sen varren päässä on pyörä, josta mies tarpeen vaatiessa kiinnittää ja höllentää jarrua. Hänen paikkansa on aina katolla, jossa hän vääntelelee pyörästä aivan kuin olisi laivalla perämiehenä.

Mitä äskenmainittuihin vapaamatkustajiin eli ”pommikyydin” käyttäjiin tulee, ei heidän menettelynsä missään tapauksessa olisi luvallista. Usein heitä joutuu poliisin huostaan ja teljetään muutamaksi kuukaudeksi vankilaan, mutta kaikesta päättäen näyttää kuitenkin siltä, ettei tammöisistä matkustajista kovin suuresti välitetä. Kansan piintynyt tottumus näyttää veltostuttavan viranomaisiakin.

Amerikassa ei ole rautatien-asemilla ravintoloita, paitsi isommilla kaupunkiasemilla. Mutta tämä puute korvataan siten että joka junan mukana kulkee kaikenmoisen tavarain kaupustelija, joka siihen toimeen on hankkinut erityisen luvan. Tämä kaupustelija tarjoo matkustajille kaikenmoisia hedelmiä, tupakkaa, kirjallisuutta y.

m. Hinnat ovat tietysti korkeammat kuin muualta ostaessa.

Amerikkalaisten kauppainto menee pian saan rajattomiin. Kaikki seinät, paalut, siltain käsipuut, vieläpä puunrungotkin ovat täynnä tavarailmoituksia. Semmoiset ulkokuonerivit kuin hevostallit ja vajat maalataan heleillä, monenvärisillä kehyksillä, joihin sitten taas maalataan ilmoitukset oikein räikeän loistaviksi. Monikin huoneenmistaja saa pahanpäiväisen hiilikoppinsa loistavan koreaksi, vieläpä sen lisäksi rahaakin, kun antaa jollekin kauppahuoneelle luvan laatia siitä julkinen ilmoitustaulu.

Chicagossa käydessäni olen nähnyt oikein ihka eläviä ilmoitustauluja. Mies kävelee hirveän korkeilla keinotekoisilla jaloilla. Hänen yläään oleva kauhtana ulottuu maahan asti ja on maalattu täyteen ilmoituksia. Levollisena astelle tuommoinen jättiläinen kansajoukon keskellä, koettaen tietysti kiinnittää ihmisten huomion rinnassaan, kyljissään, selässään ja päässään oleviin räikeävärisiin ilmoituksiin ja siten houkutella yhä enemmän ostajia siihen ja siihen kauppahuoneeseen.

Halveksien puhuvat amerikkalaiset espanjalaisten härkä- ja kukkostaisteluista, mutta eivät näe muuta kuin sulaa kunniaa omissa nyrkki- taisteluissaan. Luulisi olevansa katsomassa muinaisten roomalaisten gladiaattoritaiteluita, kun näkee kaksi amerikkalaista puolialastonta jättiläistä suuren uteliiaan kansajoukon ympäröimänä puskevan toisiaan vahvajäntereisillä nyrkeillään. Ennen taistelun alkua lyövät vastapuolueitten jäsenet kiihkoisesti vetoa oman sankarinsa voitosta. Näyttely alkaa. Jättiläiset kiertävät toisiaan, etsien sopivaa silmänräpäystä saada työntää luunyrkkinsä arimpaan kohtaan vastustajansa ruumiissa. Yksi hyvin tähdätty isku, ja toinen urhoista kaatuu näyttämön lattialle, veren tulvassa voitettun suusta, nenästä ja korvista. Voittaja laskee voitonmerkiksi toisen jalkansa voitettun ruumiille ja kääntyy yleisöön, jossa eri puolueitten voitto- ja tappiohuudot kaikuvat. Vedon voittaneet riemuitsevat ja sen menettäneet kiroilevat.

Tekisi mieli amerikkalaisten omalta käytännöllisyyden kannalta katsoen kysyä, mitä käytännöllistä hyötyä tammöinenkin raakalaisurheilutuottaa.

Noin kolmastoista osa Suomen kansaa asustaa Yhdysvalloissa ja Canadassa. Useat heistä ovat hankkineet itselleen kiinteän omaisuuden ja

ruvenneet maan kansalaisiksi. Toiset taas kuljeskelevat kuten muuttolinnut paikasta toiseen.

Suomalaiset ovat tuoneet mukanaan tänne synnynnäiset taipumuksensa, ajatussuuntansa ja tapansa. Maassa kauemmin olleet kansalaisemme tosin lainaavat paljon amerikkalaisilta. Kaikkein ikävin ja surkuteltavin seikka on kielen pilaaminen, josta jo viime kirjeessäni mainitsin. Jos kansalaisemme olisivat kotimaassaan saaneet niin paljon opin valoa, että ymmärtäisivät pitää kielensä kalliina aarteenaan, niin ei vieras kieli arvatenkaan voisi heihin niin suuressa määrässä vaikuttaa.

Näinä aikoina ovat suomalaiset ja heidän isänmaansa olleet täällä vilkkaan keskustelun esineenä. Maan englanninkieliset sanomalehdet ovat vilkkaasti kosketelleet Suomen nykyistä tilaa ja osottaneet myötätuntoisuuttaan tälle Pohjolan perukalle. Kun täällä ei tiedetä mitään semmoisista virkamiehistä kuin painotarkastajista, niin jokaisella sanomalehtimiehellä on oikeus peittelemättä lausua mielipiteensä sekä koti- että ulkomaan politiikasta, tarvitsematta pelätä lehden lakkauttamista.

Niin erimielisiä kuin kansalaisemme täällä ovatkin ala-arvoisemmissa kysymyksissä, tuntevat he nykyään olevansa yhden voimakkaan sitteen yhdistäminä toisiinsa. Suomen tilaa on nostanut tšekäläiset kansalaisemme ikäänkuin horrostilasta. Kaikki he tuntevat nyt olevansa suomalaisia. Moni, joka entisinä aikoina on tässä maassa hävennyt tunnustaa kansallisuuttaan, on nyt valmis huutamaan: ”Minäkin olen suomalainen!”

Tšekäläiset suomalaiset ovat seuranneet synnyinmaansa esimerkkiä. He ovat panneet toimeen adressin, jonka kolmimiehinen, tarkoitusta varten määrätty valiokunta esittää Mc Kinleylle ”valkeassa talossa.” Pahinta vaan että presidentti nyt nauttii virkalomaa. Lääkärit ovat sanoneet, että hän liiallisesta sikaarinpolttamisesta on tullut heikkohermoiseksi ja siitä syystä on hän muutaman viikon ajaksi vetäytynyt pois hallituksen johtuholista. Toivottavasti hän kuitenkin pian palaa virkaansa hoitamaan.

Olen kuullut huhuttavan, että suomalaisia joukoittain siirtyisi tänä kesänä Yhdysvaltoihin. Huhussa on valitettavasti perää liiaksikin, sillä erittäinkin Pohjanmaalta siirtyy tänne satoja kansalaisiamme joka viikko. No, kyllähän täällä tilaa on ja työtä myös, kun ei vaan muu ole kysymyksessä kun rahan ja leivän hankkimis-

nen. Muutamat tšekäläiset suomalaiset ovat menneet niinkin pitkälle, että ovat ehdottaneet maasta muuttavien kansalaistemme asuinpaikoiksi Canadaa Pohjois- ja Argentiinaa Etelä-Amerikassa. Kaikkeapa sitä kuuleekin! Jättäisikö Suomen kansa kokonaisuudessaan isänmaansa? Älköön se tapahtuko! Semmoinen joukkomuutto tuottaisi kuoleman iskun Suomen kansalle ja se katoaisi historian näyttämöltä. Ajatelkaa, kansalaiset, ennenkuin teette ratkaisevaa päätöstä. Muistakaa, ettei Amerikka koskaan voi muuttua Suomeksi. Suomalainen on kylmän Pohjolan asukas. Amerikan luonto kaikkine rikkauksineen ei voi herättää täyttä tyytyväisyyden tunnetta Väinölän kansan rinnassa. Älkää salliko tuon petollisen sananparren ”ubi bene ibi patria” pettää itseänne. Muistakaa, että ”leipä vieraan karvast’ ois ja sana karkeaa.”

Pois siis semmoiset sairaanomaiset unelmat, että Amerikassa meille muka avautuisi uusi isänmaa! Ajatelkaamme vaan esim. Wermlannin suomalaisten tilaa, ja me tyydymme ilolla pysymään rakkaassa Suomessamme.

Tätä kirjoittaessani kaikuu palotorven kumme ääni. Ihmisiä rientää kadun täydeltä palo paikalle, ja minuakin vaivaa uteliaisuus siihen määrään, että jätän kirjoitukseni kesken ja menen muitten mukana katsomaan valtavaa paloa. Tšekäläisen vastarakennetun sokuritehtaan yksi 5 kerroksinen puurakennus on yhtenä tulimerenä. Liekit syöksyvät hirmuisella tohinalla taivasta kohden. Palosammutuskunta koettaa panna parhaansa, mutta turhaan. Kuumuus on niin valtava, ettei päästä edes ruiskukantaman päähän palavan rakennuksen likelle. Tuli tekee tuhoisaa työtänsä. Seuraa sitten kammottavan hauska näky. Noin 30 metrin pituinen rautainen savutorvi syöksyy kauhealla räiskeellä korkeudesta maahan, jossa se kierittelihe ikäänkuin kuolemanhaavan saanut jättiläinen.

Tunnin kuluttua on koko uhkea rakennus monenmoisine koneineen soraläjänä.

Palo alkoi klo 12 päivällä, ja klo 1 aikaan ei näkynyt muuta kuin ääretön paljous alas pudonneitten koneitten pirstaleita ja suitsuvia kekäleitä.

Ainakin yksi ihmishenki hukkui palossa. Raunioista löydettiin miehen vasen käsivarsi, jonka putoilevat rautaesineet olivat kiskaisseet irti vartalosta. Käsivarsi oli joutunut semmoiseen paikkaan, jossa ruiskuista tulvaava vesi oli estänyt sen palamasta. Surmansa saanut mies

kuuluu olevan puolalainen. Hän oli työskennellyt 5:nnessä kerroksessa, ja kun tuli syttyi alhaalta, ei hän savun ja liekkien sokaisemana löytänyt ulospääsyä.

Vahinko nousee kymmeneen tuhansiin dollareihin, ja moni mies jää joksikin aikaa työttömäksi.

Muutama lähellä seisova rautatien tavaraväunu joutui myös tulen uhriksi. Palopaikan lähellä

seisovan veturin puoosa syttyi tuleen. Koneenkäyttäjä hyppäsi veturiin, ja nyt nähtiin se omituisuus, että ilmiliekissä oleva rautatieveturi kiiti nuolen nopeudella kaupungin asemalle, jossa se vietiin suuren vesisäiliön alle sammutettavaksi.

Jääkään taas hyvästi, rakkaan synnyinmaani lapset, jotka luette Pohjalaista!

Kansalaisenne
V. Palomaa.

Tekstin puhtaaksikirjoitus ja taitto:

Siirtolaisuusinstituutti

<http://www.migrationinstitute.fi>

Alkuperäistekstit haettavissa

Historiallisesta sanomalehtikirjastosta osoitteessa:

<http://digi.lib.helsinki.fi/sanomalehti>

Yksittäisen lehden numero löytyy helpoimmin
sivuston **selailu**-toiminnon kautta.

Kansalliskirjaston DIGITOIDUT AINEISTOT

Suomeksi | På svenska | In English

Etusivu

Sanomalehdet

Pienpainatteen

Aikakauslehdet

Muut tietokannat ja verkkoaineistot

Pikahaku

Hae

HISTORIALLINEN SANOMALEHTIKIRJASTO

Pääsivu

Selailu

Haku

Tarkennettu haku

Artikkelihakemisto

Palaute

Tervetuloa tutustumaan Suomen historiaan ja menneeseen aikaan vanhojen sanomalehtien kautta!

för Helsingfors och L